

1917. NOVEMBER 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

LVI. ÉVF.

KÖZLÖNYE

21—22. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☼ Előfizetési díj egy évre 16 korona

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

☼ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közölhetnek. ☼

(Telefon: 37—22.)

NAPIKÉRDÉSEK.

(A fatermelési kényszer. — A földbirtokforgalom korlátozása. — Az áterdölések bevezetése az államilag kezelt erdőbirtokokon.)

A háboru esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a kormány ujabbán ismét két, a gazdasági életet mélyen érintő rendeletet adott ki.

Értjük ez alatt elsősorban a f. é. 3907. M. E. szám alatt kelt s alább az Erdészeti Rendeletek Tárában közölt rendeletet, amelyben egyfelől felhatalmazást nyer a földművelésügyi miniszter, hogy rendkívüli fahasznalatokat a vármegyei gazdasági albizottságok mellőzésével is engedélyezhessen, továbbá minden birtokost erdeje vágásra érett és okszerűen kihasználható faállományának kihasználására kötelezhessen s a fahasznalatot, ha a birtokos maga a kitűzött határidő alatt meg nem kezdi vagy nem a kellő erővel foganatosítja, a vármegye első tisztviselője útján foganatosíttathassa az erdőbirtokos költségén.

A rendelet célzatát a mai viszonyok érthetővé teszik. Fatermelésünk nem emelkedik a szükségletnek megfelelő mértékben, inkább hanyatlik. Ha azonban a hanyatlás okait kutatjuk, ezeket

nem annyira az erdőbirtokosokban találjuk (mert ki ne lenne közülük hajlandó a mai magas árak mellett erdejének fatermését piacra hozni, kivált ha ezzel még hazafias kötelességet is teljesít?), hanem ezeket az okokat főként a munkáskéz és fuvarerő hiányában, ember és állat élelmezésének nehézségében, másodsorban azonban a hatósági beavatkozások tömkelegében is kell keresni, amely utóbbi ma oly személyzet fentartását teszi szükségessé, mely meghaladja a békekorai állományt. Annyi hatóságnál és központnál kell élelmiszerekért, takarmányért, szállítási igazolványokért stb. eljárni s az elintézés sok esetben oly hosszadalmas, hogy természetesen ez is bénítólag hat a fatermelésre.

Ugy látszik azonban, hogy ezeken a tulajdonképeni okokon nem lehet segíteni, különben fel kellene tételezni, hogy a kormány elsősorban ezek megszüntetésére törekednék s nem nyulna a kényszer eszközéhez azokkal szemben, akiknél a termelési készség minden bizonynyal feltételezhető.

Habár azonban már a kényszereszközöknél tartunk, ezek alkalmazásánál mégis gondoskodni kellene az erdőgazdaság és az erdőbirtokosok jogos érdekeinek megvédéséről, különben a katonai eszközökkel végzett termelés az ország erdőállományára és az erdőbirtokosokra egyaránt feletle károsító lehet. Sajnos, ebben a tekintetben igen hézagosnak kell mondanunk az említett rövid rendeletet, amely erdőrendészeti rendeleteink minden lehetőséget kimeríteni igyekvő szokott bőbeszédűségétől eltérően igen szűkszavú és a kényszertermelés leglényegesebb oldalait szabályozatlanul hagyja.

A fatermelés fokozása érdekében a kormány kényelmetlennek találja a rendkívüli fahasználatok engedélyezési eljárásának hosszadalmasságát s ezen úgy segít, hogy az elsőfoku erdőrendészeti hatóságokat egyszerűen kirekeszti. Ez sok tekintetben aggályos, de bele tudnánk nyugodni, ha legalább az erdőfelügyelőségek meghallgatása biztosítva lenne, melyek a helyi viszonyok ismerete alapján igen rövid uton mondhatnának véleményt. Enélkül alig képzelhetjük el a fahasználatok ügyének a helyi viszonyokat figyelembe vevő elintézését.

A fakihasználás kötelezettségének kimondását önmagában, a mai rendkívüli viszonyok között, nem kifogásoljuk s elismeréssel kell fogadnunk azt a korlátozást is, hogy csak vágásra érett és

okszerűen kihasználható faállományokra vonatkozik. Ámde ez egymagában csak akkor meríti ki az erdő és a birtokos érdekeinek megóvása szempontjából szükséges intézkedéseket, ha maga a birtokos termeli ki a fát.

Már kételyek merülhetnek fel, ha a birtokos erdejének vágható részeit tövön eladta s a termelő vállalkozó az, aki nem felel meg termelési kötelezettségének. A rendelet csak a birtokosról szól, holott ma, sajnos, még ritka eset, hogy maga a birtokos termeljen házilagosan, s tulnyomóan a fa vevője végzi a termelést, ő azonban csak a fának, de nem az erdőnek birtokosa. Bizonyos hézagosságot tehát már ebben a tekintetben is látunk, bár alig szenved kétséget, hogy ily esetben nem az erdő birtokosához, hanem a faállomány vevőjéhez kell a hatóságnak fordulnia, mint a fa tulajdonosához.

Súlyosabb megítélés alá esik, hogy a rendelet az alispánt jelöli meg annak, aki a kényszertermelést végrehajtani tartozik. Van az egész országra kiterjedő állami erdészeti szervezet, amely *szakemberek* útján teljesíthetné ezt a feladatot, s a rendelet mégis oly szervet jelöl meg végrehajtónak, mely szakemker felett nem rendelkezik, fatermelésre semmiképen sem hivatott, azzal nem is foglalkozott és ezért épenséggel semmi biztosítékot sem nyújthat arra, hogy a termelés szakszerű legyen, tehát ne pusztítsa az erdőt és talaját, és ne károsítsa a birtokost érzékenyen azáltal, hogy épület- és műfára alkalmas törzsrészeket tűzifába vág, vagy pazarló módon, gyakorlatlan munkásokkal és nagy apadékkal termel és közelít stb. Ha pedig az alispán — amint alig tehet mást — a termelést tisztán katonai munkásosztagokra bizza, mindettől tartani kell.

A legfőbb követelmény tehát, hogy az ily kényszertermelés arra hivatott állami közegekre bizassék, s az ne a birtokos költségére végeztessék, hanem a termelő hatóság számlájára.

S ezzel elértünk a rendelet második nagy hiányához. Megterheli a birtokost a termelés költségeivel, de teljesen megfelelkezik kártalanításáról. Ez oly egyoldalú elbánás, amely háborus rendeleteinkben is példa nélküli. Az anyag számbavételéről, a birtokossal való elszámolás módjáról mindenképen meg kellett volna emlékezni a rendeletben, ha az árakra nézve fel is tételezzük, hogy az ármegállapító bizottságok árjegyzéke lesz irányadó.

A másik, szóváteendő kormányrendelet birtokpolitikai téren mozog és az ország nemzetiségek lakta vidékein az ingatlanok elidegenítését és 10 évnél hosszabb időre való bérbeadását hatósági engedélyhez köti (1917. évi 4000. M. E. sz.).

A rendelet célja nyilván az, hogy az ország határán megakadályozza a földbirtoknak megbizhatlan kezekre való jutását.

A rendelet emellett a földmivelésügyi miniszternek azt a jogot biztosítja, hogy oly birtokot, amelynek eladásától hozzájárulását megtagadta, az állam részére megvásárolja vagy megjelölje azt az egyént, akinek az eladandó. Ezzel a joggal a miniszter csak akkor élhet, ha ily uton hadi rokkantak, hadi özvegyek, hadi árvák vagy általában hadi szolgálatban állott egyének ingatlanhoz juttathatók, a kisbirtokosok száma növelhető. Ha a földmivelésügyi miniszter úgy találja, hogy a kikötött ellenérték nem felel meg az ingatlan értékének, ezt kérelemre bírói becslés útján kell megállapítani és az ingatlant a megállapított bírói becsáron kell átengedni.

Kitűnik ezekből, hogy a rendelkezés másik célja a kisbirtok szaporítása s nevezetesen a hadi rokkantak stb. birtokhoz juttatása.

Ha ezeket a magánjogba mélyen belenyúló rendelkezéseket az erdőbirtok szempontjából vizsgáljuk, első pillanatra úgy látszik, mintha közvetlenül csak azok első ízben említett célja, a birtoknak nemzeti tekintetben megbizható kezekben való tartása, amelyet csak helyesléssel fogadhatunk, jöhet tekintetbe, mert erdőtalaj nem alkalmas kisbirtokok létesítésére. Ámde közelebbről tekintve a kérdést, meggyőződhetünk, hogy az utóbbi tekintetben is szerephez jut az erdő, mert a földmivelésügyi miniszter így módot nyer, hogy eladásra kerülő erdőbirtokokat alföldi mezőgazdasági nagybirtokkal bíró egyének kezére juttasson s ekként szolgálja a mezőgazdasági latifundiumok széttagolását.

Ha ekként a kötött forgalmu erdőbirtok szaporodnék, ez ellen elvileg nemcsak kifogást nem lehetne tenni, hanem ezt örömmel kellene fogadni. Más kérdés azonban, hogy a gyakorlatban keresztülvihető-e ez a szándék nehézségek nélkül?

A hatósági beavatkozás első hatása a birtokforgalom csökkenése lesz, mert sokan fognak idegenkedni attól, hogy birtokukat ne annak adják el, akivel arra alkudoztak, hanem az államhatalom parancsára és esetleg bírói becslés alapján másnak. De a vevők

közül is sokan vissza fognak lépni, mert nem lesznek hajlandók a birtok becslésére pénzt, a tárgyalásokra időt és fáradságot fordítani, hogy aztán mégis elessenek a vételtől. A kereslet csökkenése ekként még a birtokok bizonyos értékcsökkenéséhez is vezethet.

Másfelől az állam által a rendelet alapján mintegy lefoglalt birtok, ha erdőről van szó, lehet tőkeértékre nagy, de jövedelemre nézve keveset nyújtó. Már pedig az alföldön ma jól jövedelmező földet kevesen lesznek hajlandók csak később jövedelmező erdőbirtokra felcserélni. Az erdőgazdaság természeténél fogva, de a józan ész szerint is csak *egyenlő értékű* birtokok elcseréléséről lehet szó, amelyek jövedelmezősége azonban egyáltalában, vagy legalább hosszabb-rövidebb időre igen eltérő lehet.

A gyakorlatban tehát meglehetősen nehezen fog az erdőbirtok szerephez jutni az alföldi latifundiumok felszabadításánál.

Az elidegenítési engedélyek kiadására első fokon legtöbb helyen a földmivelésügyi miniszter népsegélyezési (hegyvidéki stb.) kirendeltségei illetékesek. Ezekben erdészeti szakember csak elvétve működik. Gondoskodni kellene tehát, hogy ezek a kirendeltségek, mihelyt erdőről van szó, a kir. erdőfelügyelőségeket vonják be tárgyalásaikba.

Az egész ügy oly erős beavatkozása az államnak a magántulajdon kérdésébe, hogy annak rendeleti uton való szabályozása helyett mielőbb a törvényhozás elé kellene lépni egy jól megfontolt, az erdőgazdaság érdekeivel is számotvető birtokpolitikai törvényt.

Augusztusi számunk Rendeletek Tára czimű rovatában a földmivelésügyi miniszter urnak egy rendeletét közöltük, amely az állami kezelésbe vett erdőkben az áterdölések gyakorlását, felkarolását rendeli el. Üdvözljük ezt a rendeletet, mint hosszú idők óta az elsőt, amely a községi stb. erdők gazdaságának emelését közvetlenül czélozza s mint a központból eredő kezdeményezés felfrissítő hatással lesz erre a szolgálati ágra. Reméljük, hogy más téren (erdőmivelés stb.) mozgó, helyszini tapasztalatokon alapuló hasonló rendelkezések követni fogják ezt az elsőt.

